

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy evre 24 korona.
Egy hónap 2 korona.

VIDEKEN:
Egy evre 28 korona.
Egy hónap 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
8-basábas perit sor egyszer 20 fill.
minden következőnél 16 fillér.
Nyitási sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 857.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 181.

Arad, 1902.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
Stauber József.

Péntek, október 31.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vesérelkek: Az igazság keze.**
- Egy elmaradt kivonás.**
- A sajnálati-bizottság bírálata az aradi szin-**
társulatról.
- A leleplezett „gróf.”**
- Böhm Adollot letartóztatják.**
- Küzdelem a tüdővés ellen.**
- Életveszedelem a korrón.**
- Tanítók gyűlése.**
- Torna-szezon.**
- Felbőrelt szerető.**
- Tárca: November.** Irta: Géoconda.
- Csarnok: Jegyzetek az aradi vár ostromá-**
ról. Irta: Galsai Kovács Ernő.

Az igazság keze.

Arad, október 30.

Az Ipar- és Népbanknál előfordult nagymérvű sikkasztás természetesen még mindig nagy izgalomban tartja a közönséget, sőt ezen izgalom most még azon híresztelésből is tápot nyer, mintha az igazgatóság azért tartózkodnék a bűnténynek hivatalból való feljelentésétől, mert Böhm egykori barátai csak az eltusolás ellenében volnának hajlandók egy nagyobb összeget kárpótlásul az intézet részére összeadni.

Ez az egész híresztelés, értesülésünk szerint, a mint a hivatalosok mondani szokták, légből kapott koholmány.

A bank igazgatóságának nincs módjában alkudozni a letartóztatás feltételeire nézve senkivel, mert nincs ember e városban, aki helyeselni tudná az igazgatóság eljárását, amikor akadályt gördít az igazság sujtó keze elé.

Mert mi történt az Aradi ipar- és népbanknál?

Az intézet feje, a vezérigazgató, évek hosszú során át lopta az intézet vagyont. Még pedig valószínűleg nem egyedül, hanem egyik vagy másik alárendelt tisztviselő segítségével, vagy legalább is hallgatólagos beleegyezésével. Ami annyit jelent, hogy iskolát csinált a lopásra. A pénzügyintézetből, ahova keservesen megta- karított filléreiket rakták be takarékos emberek, tanintézetet igyekezett csinálni tolvajok számára.

Az eset napvilágra került. A tolvajt megcsípték.

Az igazgatóság pedig, mely a megzavart jogrend, de intézete érdekében is, első sorban lenne hivatott példát statuálni a bűnös üldözése dolgában: tétováz, és odatartja védőszárnyait hűtlen tisztviselője fölé, hogy az isten szerelméért baj ne érje őt.

A bank igazgatói elfelejtik, hogy nekik kötelezettségeik vannak mindazon köz- és magánintézményekkel szemben, ahol pénzt kezelnek tisztviselők. Hisz egyenes fölbiztatás lenne a hűtlen pénzkezelésre, ha bármiféle okból is futni engednék a száz- ezrek tolvaját. Az intézeten és az igazgatókon boszulja meg magát, ha arcul csapják a közmorált. Ha odaállanak testükkal a gyalázatos visszaélés és az osztó igazság közé, s diadalra segítik az elsőt, az utóbbi felett.

A sikkasztások térképén geográfiai középpontja vagyunk Magyarországnak.

A különböző bank-defraudációkon kívül Aradon sikkasztották el az adóhivatal és a megyei árvapénztár százezeit. Kapacitások vagyunk e téren és szomorú tekintélyünket, sajnos, el is ismeri a világ.

De ha már nem tudunk elég óvatosak lenni a közpénzek megőrzése körül: annyit mindenkor megtettünk, hogy nem emeltünk barrikádokat a megtorló igazság elé.

Miért izenünk éppen most forradalmat a közrendnek?

Az intézetet nem fenyegeti már semmi veszély. Az első napok viharai szerencsésen elvonultak a szabadságtéri bankház fedele fölé. A betevők, amitől tartani lehetett, nem ostromolták meg az intézet pénztárát. A fővárosi pénzügyintézetek meleg bizalmuknak adtak kifejezést, s szükség esetére újabb hitelt ajánlottak fel. Nincs tehát semmi ok többé a tartózkodásra, a fölizgult kedélyektől való félelemre.

De ha az igazgatóság mindamellettt továbbra is utját állaná az igazságnak, akkor lépjen fel az eddignél nagyobb erélylyel a királyi ügyészség, s kutasson a becsstelen manipulációk labirintusában éles szemmel, vasmarokkal, mert lehetetlen, hogy hivatalból üldözendő csalást és okirathamisítást ne követett volna el az a tisztviselő, aki egy nem létező nevet csempészett be az intézet könyveibe, s ezáltal megkárosította, megcsalta a bankot.

Nem lehet az, hogy azért alkották volna a törvényeket, hogy megkerüljék velük az igazságot!

TÁRCA

November.

Irta: Géoconda.

— Gyűlölöm a nevét is. Ha közeledik, szeretnék elszökni előle valahová, a hol nem talál meg: más égélj alá, a hová sötét, ködös ereje nem ér el. Nem babona ez. De irtózom tőle, mert tudom: nem jöhet anélkül, hogy valamit el ne vigyen tőlem. Ime most is.

Az asszony, mialatt ezeket mondta, fázósan húzta össze vállán a hosszú chenilia sálát és egy hideg, bágyadt pillantást vettett ki az ablakon.

— Látja azokat a hegyeket ott? Nem úgy látszik, mintha unatkoznának abban a makacs ködben? Én láttam őket, mikor a kelő nap aranyos fényében usztak. A karjaim tártam feljűk, mikor reggelenként megpillantottam őket. Hát még alkonyatkor, mikor bucsut mondtak a napnak? Most nézze.

— Hangulat, — mondta a férfi és mosolygott.

— Nem, ne higgye, — erősködött az asszony. — Érzem, hogy valami végzetes sötétséggel szakad rám ez a hónap és nem mult még el soha, hogy sok szenvedést ne hagyott volna maga után. Es nem állhatok rajta boszút. Pedig kérelhetlen, erőszakos, ravasz! Ha

képet festenek róla, azon a képen egy asszony állna; csontos, szikár, sötét arcú beesett szemű. A karjai hosszúak és szárazak, és érezni lehetne eres kezének a nyikorgását. A haja úgy folyná körül sápadt, remegő arcát, mint egy nagyon otromba felhő. És ez az asszony — nevetne, nevetne gonoszul, rut, alattomos nevetéssel, hogy megborzongana tőle a szív és a lélek.

— Ugyan, ugyan!

— Ne mondja, hogy ez szertelenség. Lehet, hogy az, de nem mondja. Akarja, hogy meséljek róla valamit? Hát majd mesélek. Hogy ne menjek nagyon visszafelé, hát csak egy november történetéről szólok, a tavalyiról.

A ködös asszony ekkor is nevetett és milyen ravasz, álnok nevetéssel! Emlékszik?

Csupa fény volt minden. A levelek még fenn késlekedtek a fákon.

A verebek csiripelve röpdöstek alá s fel az ablakom előtt. En pedig ott álltam fehér ruhában és chrisantémekeket dugdostam a vázába; fehér és piros chrisantémekeket — valakinek a tiszteletére.

Nem törődtem November asszonnyal, azt gondoltam: no most az egyszer én fogok ki rajta. Es leültem az íróasztalomhoz és irtam forró szavu levelet valakinek és vártam reá, tüzes, tavaszi vágygyal: remegve és szeretve és arcom piros volt az epedéstől.

— Ebből láthatja, hogy a rém ezuttal jól viselte magát — mondta a férfi.

— Dehogy... ravaszabb és gonoszabb volt, mint máskor. Megcsalt, elbódított hazug-napsugarakkal. S a mire ő jött, a fehér ruhát már levettem, mert fáztam benne. A chrisantémek fennyadtan dideregtek a virágtartókban és esett az eső, olmos, ködös eső és a mikor ő belépett, az előszobában le kellett vetni a kalucsniját.

Kicsit bepiszkolta vele a keztyűjét, ezért bosszankodott... és miután köszönt, azt mondta: „Átkozott sár ez itt. Az ember szinte elsüllyed benne.”

Valami kinosan komikus dolog az, hogy mikor az ember szive és agya tele van fenkölt érzésekkel és gondolatokkal, azokat vissza kell fojtani holmi csekélységért, holmi igen kicsinyes körülmény miatt.

Még egy perccel előbb olyasvalamit akartam neki mondani, hogy: ime, nézd, az életem szántam neked, az egész életemet és vele együtt mindent, a mi beannem érték. Az ifjúságomat, sugárzó lelkemet, a szerelmemet és mindent...

Es mindezt meg akartam mondani, forró, ihletett szavakkal, de nem mondtam semmit. Kinéztem az ablakon át az utcára, a hol a kocsija várakozott. Láttam a kimerültségtől lihegő és prüszkölő lovakat; a kocsis ázott köpönyegben mellettük állt, takarót dobott rájuk,

A társadalom rendje elégtételt követel, s ezt meg kell kapnia mindenáron.

*

Éjfél után 1/2 órákor értesülünk, hogy a rendőrség Böhm Adolfot letartóztatta.

Az ügyészség ez intézkedése megnyugtatóbb hatással lesz a felizgatott kedélyekre, mint az igazgatóság minden rendű és rangú hivatalos kommunikéje volt.

**

Egy elmaradt kinevezés.

(A darabont-testőrök kapitánya.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 30.

A hadsereg rendeleti lapja ma közli, hogy báró *Bechtolsheim* Antal lovassági tábornokot, aki eddig a zágrábi 13 hadtest parancsnoka volt, a király fölmentette ettől az állástól és kinevezte a darabont-testőrgárda kapitányává.

Ez a kinevezés azért éredek, mert egy főhercegnek a király részéről való megleckéztetését is jelenti.

Mikor báró *Piret de Bihain*, a darabont-testőrök kapitányát nemrégiben meghalt, arról volt szó, hogy erre az állásra *Lipót Salvátor* főherceget fogják kinevezni, aki ezidő szerint dandárparancsnok Bécshen.

Erre vonatkozólag az előterjesztés meg is történt, de a király hallani sem akart róla és kijelentette, hogy nem hajlandó *Lipót Salvátor* főherceget az ő zágrábi szereplése után a darabont-testőrök kapitányává kinevezni.

Ismeretes, hogy a főherceg miként szerepelt Zágrábban.

Midőn Strossmayer, a magyartaló diakovári püspök ötvenéves jubileumát ünnepelte, a főherceg, aki akkor nejevel együtt Zágrábban lakott, az elsők közt volt, a kik *Strossmayert*, a magyarságnak ezt a gyűlölködő, engesztelhetetlen ellenségét, meggratulálták. A főhercegnek ez a ténye valóságos kihívás volt a magyarsággal szemben, annál inkább, mert *Lipót Salvátor* főhercegnek nem lett volna szabad megleckéznie róla, hogy egy alkalommal a király is milyen keményen megleckéztette a magyartaló püspököt.

A horvátoknak persze szörnyen tetszett a

dolog. De annál nagyobb megdöbbenést keltett a főherceg viselkedése Bécsben, a hol tisztában voltak vele, hogy a főherceg kihívó magatartása milyen visszatetszést kell, hogy szüljön Magyarországon.

A király nyomban áthelyezte *Lipót Salvátor* főherceget Zágrábról Bécsbe és azóta a főherceg ott él az osztrák fővárosban, kegyvesztetten.

Ugy látszik, most próbát akartak tenni, ha vajjon a király még mindig neheztel-e *Lipót Salvátor* főhercegre és azért tették meg az előterjesztést.

Bechtolsheim kinevezése a legjobb választás, hogy a király miként vélekedik még mindig *Strossmayer* főhercegi barátjáról.

TÁVIRATOK.

A reichsráthól.

Bécs, október 29. A reichsrát mai ülésén *Hauk* és társai interpellációt adtak be a magyar bíróságoknak ausztriai bíróságokhoz intézett magyarnyelvű átiratai tárgyában.

Chamberlain Délafrikában.

London, október 30. Ayrban (Skótország) ma gyűlés volt, a melyen *Cambell-Bannermann* meglepedéssel konstata, hogy a délafrikai kérdés rendezése teljesen megfelel a liberálisok kívánságainak. Ebben a rendezésben, a mely Anglia fenhatóságát látszik biztosítani *Kitchener* művét látja. Örömmel üdvözlö *Chamberlain* dél-afrikai útját, a mely alkalmat fog adni annak a bebizonyítására, hogy az angol nemzet igazán hivatott arra, hogy népeket kormányozzon.

Fölkelők harca.

New-York, október 30. *Willemstad*-ból jeler ti egy távirat, hogy a fölkelők vasárnap és hétfőn megtámadták *Carupanót*, de kemény harc után halottak és sebesültek hátrahagyásával visszavonultak. Egyik ágyujukat elvették a kormánycsapatok.

New-York, október 30. Egy újabb *villemstadi* távirat azt jelenti, hogy *Castro* elnök 5000 emberrel megszállta *La Viktoriát*. A város környékén nagy fölkelő csapatok gyülekeznek. Úgy mondják, hogy csak segítséget várnak, azután pedig megtámadják *Castrot*. *Castro* szom-

baton kétszer is megkísérelte, hogy a fölkelőket kiverje hadállásaikból, de sikertelenül. *Castro* üzembe állította a német vasutat.

Zavargások Portorikóban.

Portoriko, október 30. A sziget különböző részein politikai zavargások voltak. Két embert megöltek és 15 embert, köztük *San Lorenzóban* három rendőrt, súlyosan megsebesítettek.

Kína hadikártérítése.

Washington, október 30. *Vutingfang* kínai követ azon fáradozik, hogy kieszközölje a hatalmasságok hozzájárulását ahhoz, hogy a hágai választott bíróság elé terjesszék azt a kérdést, vajjon a kínai hadikártérítés aranyban vagy ezüstben fizetendő-e. Arra a kérdésre, hogy az Egyesült-Államok támogassák ezt a kívánságát, *Hay* külügyminiszter kijelentette erre való készségét, ha a többi hatalmasság is hozzájárul.

A sztrájk.

Arras, október 30. A pas de calaisi szénbányatársaságok képviselői levelet intéztek a prefektushoz, a melyben elvben kijelentik, hogy készek a munkások megbizoztaival pénteken tárgyalni. A kérdésnek választott bíróság utján való eldöntését most még kerainak tartják.

A szinügyi-bizottság birálata az aradi szintársulatról.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 30.

A téli szezon első hónapjának leteltével szokás szerint, ülést tartott a város szinügyi bizottsága, hogy a szintársulatról elmondja birálatát. *Urban* Iván főispán elnökle alatt folyt le a mai ülés, mely részben nyilvános, részben pedig zárt volt.

A nyilvánosan elmondott kritikával, mely általánosságban méltatta a társulatról — *Müller Károly* véleményét kivéve — meglehet elégedve *Zilahy Gyula* szinigazgató, miután vele is meg volt elégedve a szinügyi bizottság. *Müller Károly* kritikája azonban nem volt hízegő, amennyiben, s ebben csucsorodik ki a birálata, a felemelt helyárhoz képest a legkevésbé sem emelkedett szerinte a művészi nivó.

Nem vagyunk kötelesek tudni, hogy mi

aztán föl-alá topogva a körmei közzé fujt, hogy fölmelegítse a kezét.

Es néztem és azt mondtam:

— Csuf idő valóban. Hogy esik! Es hideg van és sár... sár...

A férfi mosolygott.

— Az ilyesmit tavasszal kell csinálni, illatos, bimbózó tavasszon. A szabadban, a fák alatt a pázsiton. Az ön barátja nyilván szerette a hangulatos milieu-t, a miben egy esős novemberi napon nem lehet része. Ha ezek — tudja, mi jutott eszembe? Egy jól fűtött, illatos szoba, rejtelmesen leomló függönyeivel, süppedő szőnyegekkel, a tűz által megvilágítva, szintén eléggé hatást keltő. Ön megleckézett az ilyen kis szcenikai fogásokról. Pedig ez is fontos. A szerelem: nemes, tüzes bor és sokan csak úgy isszák szivesen, ha finom művű, cizellált helyben nyujtják nekik. Ezeknek a roncsolt idegzetű inyenceknek fontos minden csekélység: a ruha egy ránca, egy hajszál, a mi különbözik a többitől. Egy pattanás az arcon rettenetes konsternációt támaszt bennük. Elhidegülnek, kiábrándulnak. Ön erre nyilván nem gondolt.

— En semmire sem gondoltam. Csak arra, hogy szeretek. Szeretek nagyon, erősen, végzetesen.

— Es megleckézett a rekvizitumokról. Rosszul tette.

— Ne gonyolódjék. Ön tudja legjobban, mi mindenre képes lettem volna, csak hogy meghódíthassam. De hát nem sikerült.

— Mire lett volna képes? Fodrásznót tartott ugy-e, aki fésülte?

AZ ASSZONY nevetett.

— Igen... Jól mondja. Rettenetes, hogy mennyit kellett kiállnom! Az a hölgy ugy cibát engem, hogy sirni tudtam volna s az eredmény egy kis torony volt, mit reggeltől estig a fejemen kellett hordanom. De ez még semmi.

— A többiről is tudok. Hirtelen veszedelmes módon kezdte magát fűzni.

— Hát észrevette? No igen. Mert látja... épen nem vagyok karcsu és azt hittem... Oh, szegény bordáim! nekik kellett megszenvedni ezért az örütségért...

— No de csak hogy vége! Istennek hála! Örülök rajta. Mikor egy valamit érő asszony belebotlik egy hitvány férfi hálójába: az mindig keserves látvány egy harmadiknak, a ki a dolgukat nézi. Mint a mikor a lepke megakad egy bokor tüskéj között. Ha ki akarom szabadítani: bizonyos, hogy megszurom a kezem s ez volna még a kisebbik baj. De hozzá kell nyulnom a lepke fényes, zománcos szárnyához és nemcsak hogy elrutitom, de tán meg is bénítom ugy, hogy soha nem repülhet többé.

En félreálltam és engedtem, hogy saját erejéből vergődjék ki az ágbog közül. Nem akartam megtépni a lelke hitét, a rajongását, fiatal vágyainak ezer színben tündöklő zománcát. Olyan nagyon jó annak, a ki sze-

ret, még ha annyit szenved is, mint ön szenvedett!

— Ah, én szenvedtem. De minek beszéljek róla? Most, a mikor nem szenvedek, tán boldogabb vagyok? Ez a nyugalom, ami a lelkeimen terül, nem vigasztal, nem ad feledést. Hanem rámnehezedik, hogy szinte fuldoklom alatta. Mázsás sulytyal fekszik a kedélyemre és elfásítja, eltompítja, megöli. Nem jó se így, se úgy.

Elhallgattak. Kivül a köd egyre sötétebben ereszkedett alá a háztetőkre, a távol hegyek ormaira. Sötét, komor délután volt; olyan, a mikor az ember minden különösebb ok nélkül egyszerre csak sirni szeretne, hangosan és keservesen, mint gyermekkorában.

A férfi kissé unta a hallgatást. De nem tudta mit mondjon az asszonynak, aki ös-zögörnyedve ült székén és a kályha tűzébe bámult. Nagy, álmodó szemei odatapadtak az izzó zsarátnokra; az ajkai megmozogtak néha, mintha valami láthatatlan lényvel beszélgetne hangtalanul, titko-, rejtelmes dolgokról, a miket kettőjükön kívül nem ért meg senki.

A láthatatlan ány nyilván ott imbolygott a fel-felcsapó lángok kék-piros fényében és onnan sutogott fel forró, mámoros szavakat az asszonyhoz.

— Hallja? — szólalt az meg hirtelen — mintha most is a hangját hallanám még! Micsoda hang is ez! Nem lehet elfelejteni soha. Néha, amikor szólt hozzám, le kellett csuknom a szememet, hogy a hangja varázsát job-

történt a zárt ülésen, s ennél fogva nem védhetjük meg a bizottság renoméját annak a közönségnek ítéletétől, amely a maga ítéletét a saját pénze árán alkothatja csak meg s amely nemcsak a kulisszák mögé, de a nézőtérre sem mehet be, ha belépti jegyét meg nem fizeti.

Az ülés első részének lefolyása a következő volt:

(Kemény bírálat.)

Az első felszólaló Müller Károly volt, aki kijelentette, hogy nyíltan és tartózkodás nélkül fog beszélni, bár az idény előrehajadottsága folytán egy kissé bajos az állapotokon változtatni, a színészek kenyérkérdéséről lévén szó. — Általánosságban kijelenti, hogy a jelenlegi társulat *nem felel meg a közönség igényeinek s nem áll művészi nivón.* Nem érdemi meg még a „szintársulat” elnevezést sem, mert bár vannak egyes kiemelkedő erők, akik megállják helyüket, az egész keret azonban *nem mondható művészinak*, pláne elsőrendűnek azokhoz az áldozatokhoz képest, amelyeket az aradi közönség a jelenlegi színházzal szemben meghoz. Az előadások nem emelkednek felül a középszerűn, s a társulat — kerekén kimondja — *rossz.* Ez az oka annak, hogy az az egy két jobb erő, ami van, nem érvényesülhet, mert a környezet silány, rossz.

Ha összehasonlítjuk ezt a társulatot a régebbiekkal, azt látjuk, hogy a direktió a föl-emelt helyárok révén busásan van dotálva, de még csak *annyit sem nyújt, mint az azelőtti társulatok*, pedig akkor a közönség sokkal kisebb pénzügyi áldozatot hozott a színházzal szemben.

Az *énekes-darabok* előadása rossz, a *szalon-darabok* előadásáról nem is szól, azok kritikán alóliak. A *zenekar* nagy, de az összetanultság nem látszik meg rajta, diszkrétén egyáltalában nem tud játszani, egy-két trombita és a nagy dob mindig leharsogja az egész társaságot.

Határozottan kijelentheti, hogy a társulat nem felel meg Arad követelményeinek, sőt azt is állíthatja, hogy ennél gyengébb társulat még nem volt Aradon. Lehet, hogy az igazgató keveset, lehet hogy sokat áldoz, de ez nem bázis és nem szempont a bírálatnál. Ha igazságos mértékkel akar mérni a bizottság, *akkor a tagok nagy részének itt kell hagyni a társulatot.* Már pedig a bizottságnak gyakorolnia kell bírálati jogát, nehogy olyannak látszék — s ilyen

nézet már el van terjedve — hogy feladatával nem törődik, s képessége nincs a kritika gyakorlásához.

(Középuton.)

A milyen elítélő és kedvezőtlen volt a Müller Károly véleménye, annál magasztalóbb és kedvezőbb volt a színügyi-bizottság többi tagjéé. *Andrényi Károly és Avarffy Ferenc* középuton haladtak, elismerték, hogy mentes a hibáktól, hiányoktól és gyenge tagoktól a társulat s elismerték annak jó tulajdonságait is. Általánosságban az ő nézetük a valóságnak legmegfelelőbb volt. Dicsérték *Róza Lilit*, az új primadonnát, akinek táncművészete a *Pálmay Ilkái* után következik; hangja nem nagyobb ugyan ezénél, de sikkes, fess és ügyes s nincs túlzás abban, hogy művészetével a *Pálmay* művészetének nyomába lép. Elismeréssel említették a darabok *kiállítását, a díszleteket, a ruhátartást és a butorokat*, a hibák felsorolását azonban a zárt ülésre hagyták.

(A szintársulat mellett.)

Institóris Kálmán polgármester teljes elismeréssel adózik a szintársulat iránt. Ő személyeket nem tekint, csak az összelőadást nézi, ezek pedig vidéken az elsőrendűek. Szerep-nem-tudás, késések, botlások, megbotránkoztató dolgok nem történnek a színpadon s nézete szerint ennyi elég egy vidéki színházról. Határozottan állítja, hogy a mostani előadások nivója felülmúlja az utóbbi évekéit, az előadások kerekdedek, gömbölyűek, olyan hangú énekesek vannak, amilyenek az aradi színházban talán még soha sem voltak. A darabok kiállításáról nem is beszél, mióta az aradi színház fennáll, ilyen díszletezést és kiállítást még nem látott.

Urbán Ivánt meglepte Müller Károly szigorú felszólalása. Nem tartja magát szakértőnek, de sok színházban volt már, sokféle előadást látott, de ilyen összhangzó, gördülékeny előadásokat *Krecsányi óta* nem tapasztalt. Az egyes szerepkörök külön-külön is több taggal vannak betöltve, s így fennakadásra nincs eset. Többször volt üres házban s a taps akkor sem hiányzott. Súlyt fektet a direktor arra, hogy a színpadon tulkapások, extemporizálások nem történnek, a darabok kiállítása pedig igazán mintaszerű. Igaz, hogy a közönség nagyobb áldozatot hoz ezzel a színházzal szemben, de tény az is, hogy *Zilahynak* nagyobb a rezsije, mint a régebbi igazgatóké volt.

(Vitatkozások.)

Müller Károly fenntartja előbbi nézetét, dacára azoknak, amit a főispán és a polgármester olyan szépen elmondtak. Nyugodt arról, hogy a közönség az ő felszólalásának fog igazat adni. Hogy az előadások gördülékenyek, azon nincs mit csudálkozni, mikor olyan régi, sokszor játszott darabokat adnak. Aradi Gerő társulata sokkal jobb és sokkal drágább volt, mint a *Zilahy*, mégis megelégedett volt a közönség is, az igazgató is.

Zilahy Gyula színigazgató szólalt fel ezután helyzetének megvédésére. Megköszönte az elismerést a társulata védelmezőinek, rosszul esett azonban neki a Müller felszólalása, amelyet nem várt és amelyet nem érdemel meg. Ő oda hagyta az ő biztos jövőjét, nyugalmát, ambícióval telve eljött ide, ahol most a saját maga fizetését sem tudja megkeresni. Ha tudta volna, hogy ezen az ülésen ilyen diszharmóniát talál, kimutatást hozott volna magával arról, hogy a többi városok színház-ügye Aradhoz képest hogyan áll. — Ő csak személyi-gázsira *hétezer forintot* fizet havonként, hol vannak még ezekhez a többi kiadások. Hetenkint *ujdonságokat* játszat, elsőnek szerezi meg az összes vidéki színházak között a repriméket („Csókon szerzett vőlegény”) ujdonságokat („Kassanova”), kiváló *primadonnája* van, olyan előkelő művésznő és olyan táncosnő, amilyen az országban *Pálmay* kívül nincs több, hat énekesnője, kiváló tenoristája, baritonistája, karmestere van; hivatkozik a „Katalin” előadására, melyről fővárosi színházi kritikusok elismerik, hogy különb, mint a népszínházi előadás. Ennyi nemes ambíció, ennyi igyekezet mellett méltán fájhat neki a Müller Károly felszólalása.

Varjassy Lajos nem nyilvánított bírálatot a társulatról, miután — mondta — eddig még nem volt alkalma alapos tapasztalatokat szereznit az előadásokról.

A bizottság ezek után kimondta, hogy általában — Müller Károly véleményével szemben — *megfelelőnek tartja a szintársulatot*, s a mutatkozó, részletezett hiányokat zárt ülésen sorolja elő.

Az ülésen a felszólaló tagokon kívül más tag nem volt jelen.

A leleplezett „gróf.”

(Matuska alias Fränkl.)

Arad, október 30.

Négy évig volt „gróf *Matuska László*” Lipótvármegye hangadó szereplője. Nem csuda. Megtévésztette az embereket címével és rangjával. *Matuska* gróf volt és doktor. Ügyvédi diplomája volt, megválasztottak a megye aljegyzőjének, a hivatalos lap szerkesztését is rábizták. Autoritása volt a megyének, a kinek a szavát megfontolta mindenki. A takarékpénztárak szó nélkül eszkomptálták a váltóit. Grófok és országgyűlési képviselők neve szerepelt a váltóin és senki nem akadt, aki gyanuba merte fogni a grófi aljegyzőt.

Mikor aztán kiderült, hogy *Matuska László* gróf vasúti jegyeket hamisít, mint a lavina, megindult a leleplezések sorozata. Kitudódott, hogy nem gróf, nem *Matuska*, nem *László*, nem doktor, hogy közönséges csaló, a kinek mindenki felült a megyében. Az igazi neve *Fränkl* s multjában bizony fekete pont is van elég. Mindezt a megyénél nem tudta senki. A patriarchális, kényelemszerető adminisztráció nem ellenőrzi a „*Matuska* grófokat.” Mindent elhisz nekik s csak restelkedni és szégyenkezni tud, mikor a kalandort a véletlen leálcázza. S ha a lapok nem foglalkoztak volna az afférrel, valószínű, hogy máig sem tudná senki, kicsoda is valójában az a *Matuska László*.

ban meg tudja ragadni a lelkem. Sokszor gondolkodtam azon, hogy lehet hang ennyire kristályos. Ez a hang örökké szerelmet vallott. Forró, zsarnoki és rejtelmes szerelmet, a mi előtt meg kell hajolni, meg kell törni, le kell borulni.

— Rosszul teszi, hogy szüntelenül maga elé idézi emlékét — mondta a férfi.

— Nem idézem. Jön az magától, anélkül, hogy akarnám. Ugy szeretném elfelejteni, de képtelen vagyok rá. Amíg hébe-korba együtt voltam vele, legalább megvethettem alakoskodásaiért, melyeket, hogy oly világosan látok, nem is sejtette. Minden esküvése bűnös hazugság volt és én tudtam, de úgy tettem, mintha nem tudnám. Most, amitóta elszakadtunk egymástól, a távolságon át minden rossz tulajdonsága lefoszlik róla. Csak a férfit látom, azt a hatalmas művészt, a kit annyira csodálok, hogy nem tudom gyűlölni. Oly természetesnek találom, hogy taposott rajtam és tapos másokon, mert érzem, hogy felette sok joga van erre. Az asszonyok az ő számára lettek. A legjobbtól a legrosszabbig. Hajadonok és asszonyok egyképen. A szépek és csunyak, a nevetősek és a szomorúak, az ábrándozók és a kicsapongók. Ő *Zeus*, a ki át tud változni a legalkalmasabb formára mindannyiszor, a hányszor egy asszony meghódításáról van szó. Mindegyikhez van külön furfangja és taktikája és a meghódolást úgy tekinti, mint a legtermészetesebb eredményt, ami neki kijár. Ilyennek látom én és ő ilyen is valóban.

Isten áldja meg érte! Nagy pillanatokat tud elővarázsolni az asszonyai életében s ezért neki csak jót szabad kívánni.

— Ha mindenki az ön szemével nézné! — vágott közbe a férfi és megvetőleg vont vállat.

— Mindenki, akit őt szerette, többé-kevésbé olyannak látja mint én. S ha nem: az csak nekik baj, mert ez esetben nem tudják micsoda káprázatos jó az, a mit vele nyertek és elveszítettek. De nem hiszem, hogy így volna. Az asszonyok meglehetősen jól ítélnek meg a férfiu jellemét, a kit szeretnek. S hogy, bár tudva arról, a mi bennük rossz, még sem ábrándulnak ki: ép ez mutatja, mennyire nem fontos nekik a jellem. De rosszak és kicsinyesek is vagyunk mi barátom!

A férfi sóhajtott.

De tán nem is kellene annyit beszélnem róla. Ámbár lehet, hogy nem is én beszélek! November, a ködös asszony mondja mindezeket a dolgokat, beleköltözvén egy szerelmes nő lelkébe, a ki feledni és meggyógyulni akar, de nem tud.

Ő ül itt, aszott karjaival, nyirkos kezével, benn ülő kétségbeesett szemével, lengő fekete hajával. Most mindjárt elküldöm innen; várjon csak, behozatom a lámpát. A világosságot nem kedveli; megszabad előle. És akkor aztán, ha úgy tetszik, beszélgethetünk vidámabb dolgokról is.

Liptószentmiklósról írják, hogy az ál Matuska gróf *Rakovszky* István nevére egy második váltót is hamisított. Ez négyezer koronáról szól. Az összeget a bank igazgatója, idős *Ballo* Lajos fogja megtéríteni, a ki úgy megbízott Matuskában, hogy váltóját szó nélkül kifizette. A váltó-bíráló bizottság nem is tudott a váltóról.

A szédelő okmányokban az állott, hogy komárom-szent-péteri születésű. Itt azonban nem ismerik s így immár az is kétségtelen, hogy még a keresztlevelét is ő maga gyártotta.

Az arad-megyei csendőrség ma jelentette a lipítószentmiklósi járásbírósnak, hogy Matuska Lászlónak a lapokban megírt szerepléséről rádszert a szédelőre. Öt évvel ezelőtt ugyanis Aradmegyében tűnt föl. Jegyzői irnok volt s Matuska László néven szerepelt. Se doktori, se ügyvédi címet nem viselt. A csendőröknek azonban már akkor gyanusnak tetszett Matuska viselkedése és kinyomozták, hogy a villágszalót tényleg Fränklnek hívják s hogy őrmény-zsidó családból származik. Hogy hova szökött, ma sem tudja senki.

SZINHÁZ ÉS IRODALOM.

A színház műsora:

Péntek: A nilusi varázsló, operette. (Páratlan bérlet.)

Szombat: Délután: Ember tragédiája, dráma. Este: A nilusi varázsló, operette. (Páros bérlet.)

Vasárnap: Délután: Ember tragédiája, dráma. Este: Vöröshaju, népszínmű. (Páratlan bérlet.)

* **Csokon szerzett vőlegény.** Szigeti József darabját megtalált és megfejelt, vagy másképen ujjaalakított formájában látta viszont ma az aradi közönség. A régi bohózzal megtörtént az az eset, hogy ismét divatba jött, s másodszor virágzik, mint az akácfa. Az igaz, hogy ez a második virág nem fehér, hanem szecessziósan tarka. De hát ki kíváncsi manapság az egyszerű, fehér virágokra, mikor a szerelem is úgy izgat, ha dekadens modorban kínálja a mézét. Az ujjaalakításon kívül érdekessége volt az előadásnak, hogy *Rózsa* Lili, a szubrett-primadonna népszínműi és drámai alakításokban mutatkozott be a változatos szerepben, míg hat csókkal megszerezte a vőlegényét. Jóízű volt, mint eperárus paraszt menyecske, s mulatságosan kedves, vagy ha úgy tetszik „ennivaló” tót fiú. A cigányleányával pedig megkapta a közönséget, különösen, mikor elsírta-sóbajtotta szomorú nótáját. Hasonlóan szép drámai jelenete volt mint hárfás leánynak. Mikor pedig fess Yost-kosztümjében állott a közönség elé nagy hatással énekelte el a *Faragó* Rezső kollegánk pompás szövegére írt betétet a szerelemről. A művésznőt többször, zajosan megtapsolták, s virág-bokrétával jutalmazták. A többi szereplő közül tetszett a vándor művész-trió: *Polgár*, *Sarkady*, *Pájer* Agnes. valamint *Győre*, a nagybácsi és *Ternyey*, a csókon szerzett vőlegény. (—)

* **A nilusi varázsló.** Holnap, pénteken premier-előadás lesz a színházban. A *nilusi varázsló* operett bemutatására az igazgatóság nagy gondot fordított, a társulat pedig szorgalmasan készült reá. Az operett szép zenéje a külföldön is nagy sikert aratott és bizonyára nálunk is tartós hatást fog elérni, különösen az operettben előforduló tánc motívumok, a keringő, a gavotte, és az induló lesznek a téli táncmulatságokban a vezető és kedvelt zeneszámok.

* **Az ember tragédiája Berlinben.** Az Eszterházy gróf féle diszletek, mint azt már megírtuk, egy bécsi színházi vállalkozó révén külföldre kerülnek és egy német társulat ezen diszletekkel adja elő *Madách* drámai költemé-

nyét. Az első külföldi előadást Berlinben tartják meg, még pedig november hó végén. A bécsi vállalkozó újabb intézkedése folytán tehát a diszletek innen november hó 10-én szállítandók egyenesen Berlinbe. *Zilahy* Gyula igazgató ezen szállítási haladék folytán, abból kiindulva, hogy legyen alkalma a délutáni közönségnek is e remek kiállításban gyönyörködni, most szombaton és vasárnap délutánra másorra tűzte az *Ember tragédiáját*. A délutáni előadásban a drámai mű ép abban a keretben kerül előadásra, mint az eddigi estéli előadásokon.

* **A vöröshaju.** Vasárnap este a *Vöröshaju* népszínművet adják elő Sz. *Karácsonyi* Mariskával a címszerepben. *Békési* Gyula Sugyó Andrást, *Győre* Keszegh Mihályt és *Polgár* Veréb Jankót fogják játszani.

* **Szerződöttes.** *Borostyán* Sári színművésznőt, aki a nyári színházi szezon alatt *Zilahy* Gyula aradi színtársulatának volt tagja, *Krecsányi* Ignác szerződöttes temesvár-budai társulatához. A tehetséges, kedves művésznő naivája a Krecsányi társulatnak s virágvasárnapon lép a temesvári színház kötelékébe.

Böhm Adolfot letartóztatták.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 30.

Az igazság keze lesújtott. A százezrek tolvajára rátette kezét a büntető igazságszolgáltatás. **Böhm Adolfot éjjel után fél kettőkor a rendőrség letartóztatta.**

Ezzel az aktussal megfelelő mederébe terelődött egy bűnügy, melynek rendes lefolyását megakadályozni kívánta az intézet igazgatóságának gyöngesége, amikor késleltette a följelentést.

Az ügyészségnek kellett közbenlépnie, és megállapítania a *hivatalból üldözendő* bűncselekményt.

A mai nap eseményeiről a következő tudósítás számol be:

Nyomozás és revízió.

Említettük, hogy *Meszlényi* Antal dr. kir. ügyész megindította a nyomozást annak kipuhatalására, hogy nem követett-e el Böhm Adolf hivatalból üldözendő cselekményt. A nyomozás, melyet a királyi ügyész személyes felügyelete alatt *Green* Nándor t. főkapitány vezet, előreláthatólag még egy-két napot igénybe fog venni, mert följelentés hiánya miatt csak rendkívüli óvatosság mellett folytatható a nyomozás. A mai nap folyamán három embert hallgatott ki *Meszlényi* Antal dr. kir. ügyész. Az egyik *Kneffel* Lajos, az intézet felügyelő-bizottsági tagja, a másik *Laczay* Endre az O.-M. Bank főnöke, a harmadik *Fodor* Gyula, az aradmegyei takarékpénztár titkára. E két utóbbi a revízió eredményéről adott fővilágosításokat.

A nyomozás, bár némi nyomra akadt, melyen az eredmény reményével tovább folytatható, határozott, pozitív képet a sikkasztás elkövetésének módjáról mai stádiumában sem nyújt még. A vallomások bizonytalanok, ingadozó. Senki sem tud, vagy nem akar bizonyosat mondani.

Benn az intézetben is folyik vizsgálat. A könyveket nézik át az igazgatóság tagjai, azon föltevésben, hogy szorgos kutatás mellett esetleg újabb tételekre akadhatnak.

Az intézet váltóüzletében tegnap éjjel szakadatlanul folyt a vizsgálat, a hol azonban mindent a legnagyobb rendben találtak.

A könyvek átvizsgálásánál az osztrák-magyar bank három tisztviselője, *Laczay* Endre bankfőnök, *Fényes* dr. főnök-helyettes és *Mádai* Sándor tisztviselő segédkezett az ipar-és népbank igazgatóinak.

Nyugalom az intézetben.

Az intézetben, mely tegnap, de különösen tegnapelőtt mozgalmas élet tanyája volt, ma

már teljes a nyugalom. Az elmúlt napokban a betevők, a részvényesek lármájától, sürgős-forgásától volt hangos a bank tágas helyisége. Ma azonban nem is hinné, aki belép a bank üzletébe, hogy még két nappal ezelőtt válság szele fujt a bank fölött, oly nagy a csönd és nyugalom, mintha mi sem történt volna.

A bank rendes üzletfelei ma is megjelentek, a váltóforgalom is a szokott nagyságu volt.

Kivétel volt 10,000 korona, ezzel szemben két betevő, kik első ijedelmükben betétjeiket az első napon felmondották, ma visszavonták a felmondást. Ennek a két betevőnek a betétje meglehetősen nagy összegű. Azonfelül elhelyezett még két betevő összesen 3000 koronát.

Az igazgatók, akik elfoglaltságukhoz mértén felváltva tartózkodnak az intézet helyiségeiben, kétféle munkát végeznek. Az egyik rész a könyveket revideálja, a másik pedig üzleti körlevelek szétküldésével foglalkozik. Ezek a körlevelek arra valók, hogy az összeköttesté fenntartsák minden régi üzletféllel. A körlevelekben jelentést tesznek az üzletet ért csapásról, egyúttal pedig megnyugtatót a feleket, hogy az üzlet lebonyolítása a jövőben is akadálytalanul történik s egyáltalában semmiféle változás nem állott be.

A feltört pénzszekrény.

Az Ipar és Népbank igazgatóságánál megjelent ma délelőtt *Hendl* Ödön mulátkatos, hogy egy szenzációs dologról tegyen jelentést.

Es előadta az igazgatóságnak, hogy a mióta napfényre került a Böhm-féle sikkasztás, azóta nem hagyja nyugton a lelkiismerete, mert azt hiszi, hogy Böhm felhasználta őt bűnös üzelméhez eszközül.

Néhány év alatt háromszor megtörtént, mondá *Hendl*, hogy Böhm felnyitatta vele az igazgató és titkár szobájában levő nagy *Wertheim-szekrényt*. Most jön rá, hogy az igazgató valószínűleg értékeket lopott így, mert az első alkalommal reggel 5 órakor, a második esetben este 9 órakor, a harmadik esetben pedig délben, mikor a tisztviselő már eltávoztak, kellett kinyitnia a pénzszekrényt.

Hendl Ödön este 8 órakor megjelent a rendőrségen, ahol *Green* Nándor t. főkapitánynak is bejelentette a fentebb elmondottakat.

Böhm adósságai.

Böhm Adolf sikkasztása sok aradi iparosnak és kereskedőnek szomorúságot hozott. Böhm ugyanis egy egész csomó aradi iparos és kereskedő cégnek, meglehetősen összegekig adósa s a hitelezők most kénytelenek lemondani a követelésről, mert abból egy krajcár sem fog megtérülni.

Hogy mennyire könnyelmű, pazarló életet élt Böhm Adolf, arra jellemző az, hogy csupán egy mézdárosnak 600 koronával tartozik husért.

Böhm könnyen tehetett szert hitelre, mert hiszen senki sem számított arra az esetre, hogy a nagy jövedelmű ember valaha fizetéképtelen lesz.

Böhmnek csak Aradon mintegy 20,000 korona adóssága van. Hogy mennyivel károsította meg budapesti hitelezőit, arról még ma tiszta képet nyerni nem lehet. Legnagyobb részük talán nem is fog jelentkezni, mert hiszen mit követelhetnének már a sikkasztótól.

Egy budapesti szabó-cégnek 900 koronával tartozik Böhm, egy aradi női divatárucégnek 2000 koronával, férfidivatárucégnek 800 koronával, egy aradi szabó-cégnek 200 koronával. Van azonkívül egy aradi pénzüintézetben 5000 koronáról

szóló váltója. Ezenkívül szőnyegekért és butorokért is tartozik butoros cégeknek, de adósa fünek fának, mert — ugyszólván — összes szükségleteit hitel útján elégitette ki.

Kornfeld és Dárday a sikkasztásokról.

Böhm Adolf sikkasztásának ötletéből, az utóbbi időben előfordult sikkasztások ügyében ma egy hírlapíró kikérte Dárday Sándornak, az állami számvevőszék alelnökének és Kornfeld Zsigmondnak, a Magyar Általános Hitelbank vezérigazgatójának véleményét. Az érdekes válaszokat a következőkben sürgönyzi meg fővárosi tudósítónk:

Dárday szerint a sikkasztásokért nagyrészt a pénzügyvezetők vezetői felelősek, akik hiányos ellenőrzést gyakorolnak. A magánpénzügyvezetők egy részét oly egyének vezetik, kik részvényeik révén jutnak az igazgató-tanácsba. Természetesen ezek nem okvetlenül értenek a vezetéshez. Ha akarnák, akkor sem lennének képesek szigorú ellenőrzés gyakorlására. Az államhivataloknál másképpen áll a dolog. Legnagyobb ritkaság a sikkasztás, jóllehet nyomorgó adóhivatalnokok kezén milliók mennek keresztül. Mégis ritka eset, hogy sikkasztanak, lévén az államhivataloknál szigorú az ellenőrzés. Minden nap megtörténik, hogy a pénztár-zárással nemcsak a napibevételeket tartják nyilván, hanem mindig az előző napok, sőt hetek számadásait is.

Kornfeld körülbelül hasonlóképpen nyilatkozott. Ő is a szakavatatlanok hanyag vezetésében látja a gyakran előforduló sikkasztások okait. Hogy ezek csökkenjenek, csakis a szigorubb felügyelettel érhető el. A magánintézeteknél nagy szerepet játszik a jóhiszeműség, ami mint udvariasság a polgári életben kedves, megnyerő dolog, de épp oly káros a hivatalos eljárásokban. A sikkasztások száma csak az által kisebbedhet, ha a vezető elemek közé az ellenőrzés technikájához értő egyének is gondosan belevonatnak.

Böhm Adolf fia.

Meghatóan szép epizód fűződik ehhez a szomorú sikkasztási történethez. Az epizód középpontja Böhm Adolf fia: Böhm Aladár, kinek gondatlan ifjú életét elsötétítette most a váratlanul lesújtó csapás. Bizonyára vigasztalannak látta ezt a ránehezülő sötétséget, s az első napok fájalmában úgy érezhette, hogy a fekete felhők mögött nincsen számára napsugár.

Igy volt ez tegnapig, mikor vigasztaló fény sugar, enyhe meleg lopódzott a szomorú lakásba, hol a fiu szorongó érzéssel várta a megpróbáltató dolog fejleményeit. A vigasztalást a fiu barátai, iskolatársai küldték a szomorú fiu szívébe egy levél alakjában, mely megindít mindenkit, s meghatja azokat is bizonyára, a kik az ilyen esetek alkalmával kárörömmel vannak eltelve, s elítélik a fiut is az apáért.

Az említett iskolatársak a főreáliskola nyolcadik osztályának tanulói, kik közül néhány nap óta elmaradt Böhm Aladár. Nem mert eljönni az iskolába, félvén, hogy társai elhúzódnak tőle, s lenéznek, mert az apja megtévelyedett. Mikor tudomására jutott ez a derék fiuknak, elhatározták, hogy Böhm Aladárnak levelet írnak, melyben szeretettel maguk közé hívják.

A levél, melynek megkapó, kedves tartalma bizonyára elérte a kívánt hatást, a következő:

Kedves barátunk!

Részvétellel vettük azon csapásnak a hírét, a mely teged, apádnak talán akaratlan hibája folytán ért. De érthetetlennek tünik fel előttünk az, hogy te közüünk egyszerűen kimaradsz és az előadást nem látogatod. Mi, a kik ezen dolgot alaposan meggondolunk, arra a meggyőződésre jutottunk, hogy erre téged nem kérni, hanem kényszeríteni fogunk. Te, a ki a csapás első pillanatában vagy nem gondolsz arra, hogy te reád az életben még miésoda feladatok várnak. Hogyan akarod te azt a nevet, mely most talán esorbat szenvedett, újra éppé és újra tisztává tenni? Hogyan akarsz te magadnak az életben neked megfelelő állást elfoglalni, ha most, midőn már közel vagy ahhoz, hogy hozzá kezdnessél hivatásodhoz, most egyszerűen elmaradsz közüünk.

De lehetetlen, hogy legyen közöttünk olyan — és erre esküdni is merünk — a ki téged ezért lenézne, avagy a ki téged nem annak nézne, a ki voltál. Ezért újból kérünk, hogy már a holnapi előadáson minden körülmények között megjelenj, nehogy elmaradásoddal esetleg az előmeneteledben elmaradj.

Ne vedd e levelet tőlünk úgy, mintha talán családi ügyeidbe bele akaránk avatkozni, hanem mint igaz barátaid intését és kérelmét.

A fiuk valamennyien aláírták a levelet, melyet azóta megkapott Böhm Aladár, s megüzente, hogy hétfőn elmegy az iskolába.

A letartóztatás.

A rendőrség bünygyi osztályában nagy volt a sürgés-forgás ma, s nem szünetelt ez az izgalom az esti órákban sem. Greén Nándor tb. főkapitány, s vele együtt Meszlényi Antal dr. kir. ügyész sorra folytatták a kihallgatásokat, hogy pozitív meggyőződést szerezzenek arról — ami különben már világosan látszott — hogy Böhm Adolf követett-e el hivatalból üldözendő bűncselekményt.

Késő este meglett a nagy erélylyel folytatott nyomozat eredménye: konstataáltak, hogy Böhm Adolfot ama tényével, hogy a bank igazgatóságát hamis nevek bejegyzésével éveken át félrevezette, hivatalból üldözendő bűn is terheli. A kir. ügyész ennek következtében elrendelte letartóztatását, melyet a rendőrség azonnal fogantositott.

Most az volt a kérdés, vajjon elszállítható-e Böhm Adolf a fogházba, miután súlyos beteg, s esetleg életét is veszélyezteti az elszállítás. A kir. ügyész erre sürgős végzésben megkereste Parecz Gyula dr. törvényszéki orvost, s egyben, ha esetleg Pareczet nem találnák meg, Aussterweil László dr. törvényszéki orvost, hogy Böhmöt vizsgálja meg, s adjon orvosi véleményt az elszállításra vonatkozólag.

Arra az esetre, ha nem hagyhatja el Böhm az ágyát, úgy intézkedett az ügyész hogy a letartóztatás lakásán fogantositassék, s vegye brizet alá a rendőrség.

Éjfél után történt meg az orvosi vizsgálat. Böhmnek az Ipar és Népbank épületének első emeletén levő lakásába felment Parecz Gyula dr. főorvos, Greén Nándor tb. főkapitány, Sczepkovszky Teofil rendőrtiszt, Mátyás detektív és két rendőr.

A főorvos megvizsgálta Böhmöt és konstataálta, hogy jobb tüdeje meg van támadva, erős szivdobogásban szenved, s bár súlyos beteg, fogházba való elszállítása veszély nélkül eszközölhető.

Az ügyész intézkedett, hogy a fogház kórházában ágy várja a letartóztatott igazgatót, s hogy a kórszoba be legyen fűtve. Az orvos ugyanis szükségesnek

mondta, hogy a beteget kocsin, betakarva vigyék a fogházba, a fűtött szobában helyezték el.

Fél egy óra lehetett, mikor a rendőrség megindult a városházáról.

Az Ipar- és népbank házához érve, becsengettek, s a házmester felvezette őket az emeletre. Csöngetésükre a szobalány nyitott ajtót, aztán gyertyát gyújtott és megkérdezte:

— Kit tetszik keresni?

— A rendőrség — felelte röviden Greén, s aztán szót a szobalánynak, hogy költse fel Böhmöt és családját.

A szobalány bement, s felköltötte az alvókat. Böhm, Böhmné és utóbbi nővére eludtak a szobában. A hölgyek felöltöztek s öt perc múlva belépett Greén a segéd-tisztal és a detektívvel a szobába, ahol villamoslámpa égett.

— Greén Nándor rendőrkapitány vagyok szót Böhmhöz. A kir. ügyészség indítványára közlöm önnek, hogy előzetes letartóztatásba helyezem.

Böhm, aki a családból egyedül volt a szobában, felült az ágyba, de nem szót egy szót sem.

Greén folytatta:

— A törvényszéki orvos meg fogja önt vizsgálni s ha betegsége nem gátolja, azonnal magammal viszem.

Böhm erre tört, hörgéshez hasonló hangon kérte Greént, hogy ha lehetséges, egészségi állapotának jobbrafordultáig engedjék meg neki, hogy otthon maradhasson rendőri őrizet alatt.

Greén erre behívta a künn várakozó Parecz Gyula dr. törvényszéki orvost. Az orvos hőmérővel vizsgálta meg a fekvő ember hőfokát, s konstataálta, hogy érverése rendes, közérzülete jó, csak némi hőemelkedést mutatott a hőmérő. Konstataálta továbbá tíz pernyi vizsgálat után, hogy Böhm jobb tüdeje meg van támadva.

A vizsgálat befejeztével kijelentette Greénnek, hogy a beteg életének minden veszélyeztetése nélkül elszállítható.

A kihallgatás.

Greén erre rövid kihallgatás alá vette Böhmöt.

Első kérdése az volt, hogy játszott-e a börzén az aradi ipar- és népbank kárára.

Böhm azt felelte:

— Igen.

Erre azt kérdezte Greén, hogy ki volt Weisz A. és társa?

— Én voltam, felelte Böhm.

Majd azt kérdezte, hogy ki az a Kintzig Géza, a kinek fedezetlen számlája van?

— Az is én vagyok — felelte Böhm.

Többet alig kérdezett Greén, mert elegendőnek találta a vallomást arra, hogy az ügyészség a büntető törvénykönyv 379 szakaszába ütköző és 381. szakasza szerint minősülő család büntette vádat emelhesse ellene.

Az indokolás, melylyel Greén a letartóztatást fogantositotta, az, hogy a terheltnek semmi keresetforrása nincs s hogy a büntetés előrelátható nagysága miatt szökésétől alaposan tartani lehet. Böhm azt mondotta erre:

— Tudomásul veszem.

Ezután a kapitány átnyújtotta neki a letartóztatást elrendelő végzést, illetőleg

jegyzőkönyvet, melyeket Böhm reszkető kezekkel aláírt. A letartóztatott embert erre felöltöztették.

A bucsuzás.

Megrendítő jelenet következett ezután. A mint a jegyzőkönyv befejeztetett, *berohant Böhm felesége és zokogva összerogyott a szobában.* Mátyás detektív vizet hozott s fellocsolta az asszonyt.

Böhm ekkor azt a kérelmet terjesztette Greén főkapitány elé, hogy a családjától elbucsuzhassék.

Greén ezt meg is engedte, de kikötötte, hogy a bucsuzás csak a hatáság jelenlétében történhessék. Az engedelem után az asszony rávetette magát férjére és keserves jajgatásba tört ki.

— Veled megyek apuskám — mondta zokogva.

Majd odafordult Greénhez:

— Engedjék meg, hogy én is vele mehessek.

Böhm sirásra fakadt s Greén csitította őket.

— *Nevelj becsületes embert a fiamból* — szolt a zokogástól fuldokló hangon.

Erre bejött Böhm fia is, akit a szobaleány felköltött. Még hálórúhában volt. A fiu nem szolt semmit, csak sirt keservesen, fuldokolva.

— Légy becsületes ember és tanuló! — szolt neki Böhm és törölgette könnyeit.

Ezalatt Böhmné, aki az egész jelenet alatt szívzszakgató módon sirt, kétszer is elalélt. Szepekovszky rendőrtiszt és Mátyás detektív térítették magához.

Greén végre intett Mátyás detektívnek, aki leszaladt az utcára. Kocsiért ment.

A kapitány erre fölszólította Böhmöt, hogy végezzen. Böhm megindult, az asszony pedig utána futott, miközben azt kiáltotta:

— *Veled megyek apuskám! Vigyének el velem, én is vele megyek.*

Greén nyugalomra intette Böhmné, mire megindultak.

A fogházban.

Az első emeletről Greén segítette le Böhmöt, karonfogta s úgy mentek. E közben kijelentette, hogy védőjéül *Czedly Károly dr.-t, esetleg Kell Lipót dr.-t* óhajtja felkérni. A kapu megnyílt s Böhm Greén karján, a kapu előtt várakozó kiváncsiak sora között az oda rendelt 3-as számú egyfogatu bérkocsiba szállt. Szepekovszky segítette be a kocsiba Böhmöt, aki hosszú téli kabátban volt s arcáról le lehetett olvasni a nagy szenvedést.

A kocsi körül mintegy 20—25 ember várakozott.

— Gazember!

— Uri gazember!

— Pfu!

Ezekkel a szavakkal fogadták Böhmöt. A kocsiba beült Greén Nándor is, a detektív a bakra ült.

— Az ügyészégi fogházba — szolt Greén a kocsisnak.

A kocsi már tíz lépésre haladhatott, mikor egy mély, hosszas hang még utána kiáltotta:

— Gazember! úgy kell neki!

Csakhamar egy másik kocsi robogott az első nyomában. Ebben ültek az újságírók.

A kocsi a Szabadságtérről a vásáribó-dék között a Maros-utcaig ment, ott behajtott az utcába és a fogház előtt megállott.

Az újságírók a még robogó kocsijukról leugrottak, hogy előbb odaérjenek a kapuhoz. Böhm az újságírók sora között lépett be a már nyitva állott kapun.

E kapu bejárata alatt *Meszlényi Antal dr. kir. ügyész* sétálgatott. Várt az uri fogolyra. Előre ment a fogházba, hogy a sikkasztónak cellát rendezzen be az ügyészégi kórházban.

— Jó estét ügyész ur! — szolt Böhm, mikor meglátta Meszlényit.

Az ügyész karonfogta Böhmöt s úgy segítette fel a néhány lépcsőkön.

A mikor a hosszú folyosón, mely a fogházhoz vezet, végimentek, Böhm nagyokat és fájdalmasan nyögött. Mindenki azt hitte, hogy beszélni akar. De hallgatott, csak a melle hörgött. A fogház ajtaja elé megérkezve, Meszlényi csöngetett s kinyílt a kemény tölgyfa ajtó. *Dezsőfi fogházfelügyelő* várta néhány lépésnyire az ajtótól. Greén Nándor átadta a foglyot az ügyésznek, aki ismét átadta a fogházfelügyelőnek.

— A kórházba — szolt röviden Meszlényi ügyész s erre megindult Böhm az első emeletre vezető lépcsőn. Utána ment Meszlényi, Dezsőfi s egy börtönőr, aki hirtelen lekapott a falról egy csomó kulcsot s utána ment a többieknek, a kulcsokat csörgetve.

Ezután becsukódott az ajtó.

A városháza tornyán éppen kettőt ütött az óra éjféltűt.

SPORT.

Torna-szezon.

(A tornaegyesület ülése. — Nyári eredmények. — Új tagok. — Országos tornaünnepély Aradon. — Női tornaszakosztály.)

Arad, október 30.

Az *Aradi Tornaegyesület* választmánya f. hó 29-ikén este tartotta meg a polgáriiskola tanári ülés-termében rendes havi gyűlését, melyen *Steinitzer Pál dr. alelnök* elnöklése alatt jelen voltak: *Háslinger Ferenc, Szathmáry János, Szilárd Győző, Matusik Márton, Laczay István, Kömives József, Reisinger Ferenc dr., N. udenbach Odön* és *Nagy Sándor*.

Steinitzer Pál dr. alelnök jelentést tett a nyári évadban történt fontosabb eseményekről, nevezetesen: hogy részt vett a tornaegyesület a besztercebányai IV. kerületi tornaünnepélyen 13 taggal s három (I. II. III. ik) díjjal tért vissza, a békés-csabai tornaversenyen 18 taggal vett részt az egyesület s onnan is háromszor hoztak díjat, végül a debreceni tornaversenyen hatan vettek részt s onnan nyolc díjat (közöttük több elsőt) hoztak. A választmány a valóban szép eredményt örömmel vette tudomásul.

Működő tagokul fölvették: *Wieser Aladár* és *Geiringer Dávid*, pártoló tagokul: *Révész Adolf, Zoltai Mátyás, Müncz József, Szeredy Gyula, Nagy Sándor* titkár-művezető elhunyt n. je emlékéit megörökíteni óhajtván, névét az alapító tagok sorába kérte beiktatni.

Ezután *Kömives József* pénztárnok terjesztette elő jelentését. Maradvány az első félévről: 9909.75 korona. Befolyt július, augusztus, szeptember és október hónapokban: 1199.42 korona, kiadás 954.20 korona. Készpénz maradvány: 10154.97 korona. A pénztárnok jelentését a választmány tudomásul vette.

Nagy Sándor titkár-művezető jelentette, hogy a szabadtéri játékok, futás, gerely és diszkoszdobás egész nyáron, szeptember közepéig rendszeresen folyt. Ezen időtől kezdve miután a lyceumi tornacsarnokot javítják, a tornázás szünetelt egész október 20-ig, amikor az elnökség megkereste a város polgármesterét és iskolaszéki elnököt, hogy addig, míg a liceumi

tornacsarnok elkészül, az egyesület a polgáriiskola tornatermét használhassa s ez időtől a tagok itt tornáznak. Elhatározta a választmány, hogy a szokásos disztornázást december havában megtartja, házi ünnepélyt azonban, miután az egyesület új otthonába november közepe előtt nehezen költöztet vissza, ez idén nem tart. A módosított alapszabályokat a belügyminiszter jóváhagyta és visszaküldte, melyet a választmány 500 példányban kinyomat.

Nagy Sándor titkár-művezető jelentette, miszerint az elnökség megbízásából szóbelileg érintkezett *Berzeviczy Albert dr.*, az országos tornaszövetségi elnökkel és *Jász Géza* titkárrel az iránt, hogy 1904-ben, midőn az aradi tornaegyesület fennállásának 25 éves emlékünnepét üli és zászlószentelést tart, a *VIII. országos tornaünnepély Aradon tartassék.* A tornaszövetség örömmel fogadta a tervet, miután az aradi tornaegyesület vezetésében és tagjaiban az ünnepély sikeres rendezéséhez kellő garanciát lát. Ennélfogva a választmány hivatalos uton még ez évben megindítja a mozgalmat az országos tornaünnepélynek Aradon való rendezése tárgyában.

Elhatározta a választmány, hogy a már régebben tervbe vett *női torna-szakosztály* szervezése tárgyában mozgalmat indít. Ezután a folyó ügyek letárgyalásával a gyűlés véget ért.

Küzdelem a tüdővész ellen.

Arad, október 30

Kerek egy esztendeje már, hogy Aradváros és vármegye nemesen gondolkozó közönsége és társadalmi vezető férfiainak figyelmét a tüdővész pusztítására felhívtuk. Megdöbbenő adatokat soroltunk fel, a melyek mind a tüdővész elleni küzdelemnek, védekezésnek valóban szükségesek voltak igazolják. Ismételjük, s talán mert több haszna lesz, hogy a tüdővész egymagában több áldozatot követel, mint az összes fertőző bajok — a kolera, a tifusz, a himlő, a difteria, a csaslahua stb. — együttesen. Magyarország, s éppen a magyarság fészke, a nagy magyar Alföld legsötétebb pontja Európának a tüdővész-hajlandóság tekintetében. Hazánkban évente 450,000 ember betegszik meg s 70,000 hal meg tüdővész következtében!

Aradvárosában és a megyében a halálozások 19 százaléka a tuberkulózis rovására irandó. Oriási számok, kétségbeejtő adatok s még kétségbeejtőbb az, hogy ily borzalmas igazságok hallatára Aradváros és vármegye társadalmában nem akadott férfi, aki ezt az ügyet kezébe vette volna s a tüdővész elleni hathatós küzdelmet megindította volna!

Bizony megérdemeljük, hogy a tüdővész pusztítson közöttünk, hogy legkedvesebbjeink egészségét megtámadja, életét tönkre tegye. Jönne csak az iszonyú pestis, vagy a félelmetes kolera közibénk, halna meg csak egy ember közülünk, volna nagy ijedség! Bezzeg sietnénk a legbehatóbb védekezést is megindítani! Kerülne az bármily nagy áldozatunkba is, mindenki helyeselné! Pedig a pestis, a kolera, mondhatnám annyira hasonlítanak a tüdővészhez, mint a szelíd háziállatok a fenevadhoz. A pestis, a kolera pár nap alatt rövid szenvedéssel végez áldozataival, a tüdővész sokszor évekig kínozza, sorvasztja. Franciaországban a kolera hetven év alatt 700,000 ember életét oltotta ki, a tüdővész pedig hat millió franciát ölt meg. Poroszországban negyven év alatt tizszerte több embert döntött sirba a tüdővész, mint a kolera.

De nekünk ez csekélység; ezt a szörnyű ellenségünket mi megszoktuk s szépen megtűrjük magunk között, s majdnem örvendünk neki, hogy itt pusztít közöttünk, s ma testvérünket, holnap jóbarátunkat viszi magával.

Ez a nemtörődömség, s legfeljebb csak látszólagos felbuzdulás jellemzi a magyar közegészségügyet s ez a legnagyobb átká Magyarországnak! Hiába gondoskodnak a népnek kenyérkeresetről, hiába építenek újabb és újabb gyárakat stb., ha az egészség megóvásáról nem gondoskodnak. A jobblétet csak az egészség adja meg. Mindenre telik, csak a közegészségügygyel lehet mostohán elbánni. Ha pedig még is tesznek valamit, az is csak félig van megtevéve. Arad belvárosában a közlekedési utak a higiénia szempontjából a legideálisabban, aszfalttal vannak burkolva. Mit ér ez, ha a leg-

kisebb szél arcunkba kergeti a port, s az elhullott köpéssel a tüdővész kegyetlen bacillusait kell magunkba szívni! A vízzel fukarkodunk, az emberéletet pazaroljuk!

Elszomorító dolgok. Pedig lehetne rajta segíteni. A *tüdővész gyógyítható*. Ismerjük a tüdővész okozóját, tudjuk hol tanyázik. Terjedését meggátolhatjuk, sikeresen tudunk ellene védekezni. Szóval meg van adva minden, hogy ezen veszélyes ellenségünkkel szemben sikeresen küzdhessünk, s mi mégis késlekedünk?! Bár hatna reánk buzdítólag Németország példája, ahol évente 28,000-el kevesebben halnak meg most tüdővészből, mint a védekezés megindítása előtt. Angliában a tuberkulózis csak fele annyi áldozatot kíván, mint nálunk!

Ne riasszon vissza senkit, hogy az sok pénzbe kerülne. Bőven és százszorosan visszatérül az, ha a mostani tüdőveszélyes állapot felére leszállítani tudjuk. Képzelnék csak el, mily anyagi hasznot jelentene — az erkölcsi sikerről nem is szólva — ha évente 30,000 munkáskezet mentenénk meg hazánknak.

Bár volna eredménye e soroknak. Vajha visszhangot keltene sokaknak szívében! Nem muló visszhangot, hanem olyat, amelynek eredménye volna, hogy a tüdővész elleni küzdelmet végre igazán megindítanók.

Dr. Posgay István.

Életveszedelem a korzón.

(A rendőrség mulasztásai.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 30.

A templom-építkezés közveszélyes viaduktjára többször felhívtuk már a főkapitányság figyelmét, és ismételtén rámutattunk a veszedelemre, mely a járó-kelő közönséget a rög-tönzött alagutban állandóan fenyegeti.

Hiába történt a figyelmeztetés, a rendőrség fülét sem mozgatta.

Ma délután olyan eset folyt le a rozoga tákolmány alatt, amely arcába kergeti a vért minden embernek, aki eddig személybiztonságunk letéteményeseként tekintette a rendőrséget és megnyugodott annak intézkedéseiben.

Délután 3 órakor két urinó haladt a viadukt alatt, amikor egyszerre óriási recsegés, ropogás hallatszott fejük felett, a közelben álló emberek pedig torkukszakadtából kiabáltak:

— *Meneküljenek, omlik az állvány!*

A halálra rémült hölgyek az utca felé igyekeztek menekülni, de nem tudtak, mert a járda melle emelt fabódé elzárta előlük az utat.

A következő pillanatban egy óriási gerenda és egy hosszú szél deszka zuhant a földre néhány centiméternyire a kétségbeesett hölgyektől. Ha egy fél lépéssel odébb mennek, menthetlenül elveszték volna mindketten.

Óriási csődület támadt az építkezés körül, s megállapították, hogy a tetőzet állványának egy része levált, s rászakadt az első emeleti állványra, amelyből egy hat méter hosszú gerendát és egy deszkát kiszakított, ami aztán a földre zuhant.

A mai eset után újból kérdést intézünk a rendőrséghez, hogy vajjon hány emberélet elpusztulása után szándékozik végre a templom-építkezés előtt az aszfaltos kocsitra terelni a gyalogforgalmat?

A sétáló közönség életbiztonsága megérdemli, hogy a kocsit felé fordítsák a fabódéban annak a néhány üzletnek az ajtaját, melyek miatt az alagutban tartják fenn a gyalogközlekedést.

HIREK.

— Szemle a huszárok fölött. Zech Arnold br. lovassági felügyelő ma este Aradra érkezett, hogy a m. kir. 8-ik honvédhuszárezred aradi osztálya fölött szemlét tartson. A fel-

ügyelő holnap délután utazik tovább szemleutjára.

— A főrendiház költözködése. A főrendiház is elfoglalja rövidesen az országházában levő pompás helyiségeit, a melyek néhány nap múlva teljesen készen várják a költözködést. A főrendiháznak kiküldött bizottsága, a melyben a főrendiház tisztviselőin kívül *Vásárhelyi Béla* főrendiházi tag is részt vett, ma délelőtt tekintette meg *Heidrich László* főmérnök ka-lauzálása mellett az összes helyiségeket és a főrendiház üléstermét. Különböző intézkedéseket tettek és bejelentették a művezetőségnek, hogy november 12-én kezdik meg a költözködést, addig tehát mindennek készen kell lenni. Az első ülést november 20-ika körül tartják meg az országházban levő főrendiházban. A főrendiházi rész még pazarabbul van kiállítva, mint a képviselőház. Az ülésterem maga is ékeesebb; több az aranyozás, és több a szobrászati munka. Az ülésteremben pedig köröskörül oszlopok vannak, amelyek bizony megnehezítik az újságírók munkáját, mert hogy az újságírók páholya az oszlopok között van. Gyönyörű az elnök fogadó és dolgozó szobája. A butorzat szintén gót stílusú, gazdagon aranyozott, emilokkal ékített trónszerű piros bársony székek és pam-lagok vannak benne.

Nevezetes még az ülésteremben, hogy a miniszteri bársonyszékek egymással szemben vannak és a közepén hat bársonyszéket helyeztek el a főhercegek és a biboros főpapok részére.

— A katonai előléptetések. Ma jelent meg a közös hadsereg és a honvédség rendeleti lapja, melyben az aradi helyőrség tagjait ugyancsak elvéve találjuk föl. Mindössze egy-két előléptetés történt, soha oly kevés, mint ez alkalommal. A csász. és kir. 33-ik gyalogezredben a mai lapunkban már említett tiszthelyetteseken kívül, a kik hadnagyokká lettek, előlépett még *Schauer Lipót* főhadnagy, másodosztályú százados, áthelyezve a 41-ik gyalogezredhez. A m. kir. 8-ik honvédgyalogezredben őrnaggyá lépett elő *Háber János* I. oszt. százados, I. oszt. százados *Frank György* II. oszt. százados, hadnaggyá *Erdély Kálmán* hadapród-tiszthelyettes, főhadnagy kezelőtiszt *Erdélyi József* hadnagy-kezelőtiszt. A m. kir. 8-ik honvédhuszár ezredben *Király Dezső* és *Puska József* főhadnagyként léptek elő II. oszt. százados. A 8-ik honvédgyalogezred tényleges állományába helyezték át *Babescu Elek* és *Lóky Ferenc* közshadseregbeli tartalékos hadnagyok. *Boér Sándor* I. oszt. százados, az aradi honvédhuszár-osztály volt parancsnoka őrnaggyá lépett elő a pápai honvédhuszár-ezrednél, *Záray Odő* csendőr-főhadnagy pedig másodosztályú százados.

— Halottak napja. Ez a hét a halottaké. A sirkertekben, a temetőben, a hol egész éven át nagy nyugalom honol, most megeléknül az élet, sürgős forgás támad; gyomlálnak, kapálnak s szorgalommal és gondnal tisztogatják az elhagyott sírhelyeket, hogy halottak napjára a kegyeletet ne zavarja semmi. Özvegyek árvaik, könyes szemekkel guggolnak a virágos dom-bok mellett, eltávolítják a gyomot s egyengetik a keresztre felfutó repkényt s örökzöldet. A Katalin-rózsák telestele bimbóval most kezdenek fakadozni, hogy halottak napjára teljes pompában nyiljanak. A kertészek is munkálkodnak, készítik a koszorukat s ma már ezrel-vel hordják a piacra. Mennyi munka, mennyi költség, a mit az élők a holtak emlékének áldoznak! S vajjon kihült szív, az elszállt lélek tud-e minderről? Ki tudja? Boldogok, a hívők...

— Lónyayék Meránban. *Lónyay Stefánia* grófné jelenleg Austerlitzben tartózkodik, hol

azonban csak rövidebb ideig fog maradni s néhány magánügy elintézése után visszatér egyelőre Bécsbe. Bécsi tartózkodása szintén csak néhány napra fog terjedni, mert Bécsből leutazik ismét Meránba, a hol férje jelenleg orvosi gyógykezelés alatt áll. Meráni tudósítás szerint a Lónyay pár a Merán melletti *Rametz* kastélyt fogja néhány hétre kibérelni, annál is inkább, mert Lónyayné lánya, *Windischgrätz* hercegné szintén Meránt választotta hosszabb tartózkodása helyéül.

— Vádak Kóburg Ferdinánd ellen. A szófiai lapok, mint sürgönyzik, mai számukban közlik a *Stambulov* gyilkosának pörében folytatott esküdtszéki tárgyalást. A legszenzációsabb jelenete volt a tárgyalásnak *Michailow* szófiai főiskolai rektor és a szobranje tagjának vallomása. *Stambulov* halálos ágyán előtte nevezte meg gyilkosait, hozzátéve ezt a megjegyzést:

— *Engem Kóburg Ferdinánd fejelelem gyilkoltatott meg.*

Michailow vallomása nagy megdöbbenést keltett.

— A reformáció emléke. Folyó hó 31-én d. e. 10 órakor a reformáció emlékére az aradi ág. hitv. ev. templomban istentisztelet lesz, a melyen a szent beszédet *Frint Lajos* lelkész fogja tartani.

— *Sima Ferenc* ügye és a király. *Sima*, a törvény elől Amerikába vándorolt szentesi képviselő szorgalmasan gondoskodik, vagy gondoskoddat arról, hogy róla mentől több jó hír lásson napvilágot a magyar lapokban. A jó hírek haszna is lehet s talán van is, t. lán *Simára*, talán hozzátartozóira nézve. Legutóbb híre járt, hogy egész családját kiviteti Amerikába. Egyetlen betű se volt igaz a hírből, annál kevésbé, mivelhogy *Simánét*, férje legjobb barátja, *Hegyi Antal* csongrádi plébános elég jó anyagi helyzetbe hozta. Most meg azt híresztelték, hogy *Sima* Amerikában sok pénzt nyert. Ez a hír éppen olyan alapos volt, mint a másik. A múlt héten az a hír jött Szentesről, hogy *Simáné* a királyhoz megyen Bécsbe s pertörést kér, hogy férje hazajöhessen. El is ment és pedig *Hegyi* plébános társaságában. *Hegyi* a rászabott fogházbüntetés elengedéseért folyamodott a Felsőházhoz. A király fogadta, de hogy a kérelem teljesül-e, az még kérdés. *Simáné* is kérte, hogy a felség elé bocsássák, de kérelme nem teljesedett, a Felsőház nem hallgatta meg a többszörös itélet törlése iránt tervezett kérelmet. Szomorúan jött Bécsből Budapestre, aztán elutazott *Hegyi* plébános kíséretében — Csongrádra.

— *Eitel Frigyes* főherceg bonni diák. Bonnból táviratozzák, hogy a bonni egyetemen ma délután *Eitel Frigyes* főherceg, a gondnok és az egyetemi tanács összes tagjainak jelenlétében az egyetemi hallgatók sorába ünnepélyesen beiktatták a főherceget.

— Tanítónövendékek Ötvenesen. Az aradi áll. taniképző intézet negyedéves hallgatói — gazdaságtani ismereteiknek kibővítése és megszilárdítása céljából — *Szabó János* igazgató, *Pókász Imre* és *Pál Miklós* tanárok kíséretében szerdán, a déli vonattal Ötvenesre utaztak, *Zselénszky Róbert* gróf 6000 holdas uradalmát meglátogatandó. A tanárokat *Récsey* tiszttartó, az ifjuságot *Gyűlen* számvető fogadta szívélyesen. Ezután sorra vették a látnivalókat: a szeszgyárat, a mely legujabb szerkezetű s a hol *Verő Mihály* tartott szakszerű s a gyár egész berendezését s működését felölelő magyarázatokat; a 105 darabból álló lé s a 418 drb.-ból álló marhaállomány; a 20 lóerejű s naponta átlag 20 holdat szántó gőzekéket; a 100 holdas parkot s a 32 holdas szőlőt — itt a tiszttartó jóvoltából szüreteltek is az ifjak — mindenütt élvezve *Récsey* tiszttartó nagyjértékű s érdekes

előadását, s a szemléletek befejeztével méltán mondbatták az ifjak, hogy igazi mintagazdaságot láttak. Majd az iskola helyiségébe vonult az ifjuság, a hol arról győződött meg, hogy a magyar embernél a szívélyes vendéglátás tetetékben is nyilvánul, a mit a hosszú felterített s minden jöbön bővelkedő asztal hathatósan igazolt. A tanulók jó kedvvel láttak neki a bőségnél s a hazafias daloktól s a vezetőséget méltató tosztoktól ugyancsak hangos volt a szoba. A jóízűen elköltött oszonna után az ifjak Récesy tisztartó lakásához vonultak, a hol, Véber János vezetése alatt énekelték, s Veitz Győző az ifjuság nevében köszönetét fejezte ki a tisztartónak, mire ez utóbbi röviden válaszolt. Ezután, ismeretekben gazdagodva, hagyták el az uradalmat s az esteli vonattal visszaindultak Arad felé.

— **A vitás fengerszem és a lengyelek.** Vissontai Soma országgyűlési képviselő Széll Kálmán miniszterelnök figyelmét felhívta arra az erőszakos módra, melylyel a lengyelek a volt vitás magyar területet már most, az ítélet hatályba lépte előtt, elfoglalják. Széll Kálmán válaszában kijelentette, hogy ezt az állapotot türelhetetlennek tartja, s meg is kereste Körber osztrák miniszterelnököt orvoslásért.

— **Ítélet a halál után.** A szegedi pénzügyigazgatóság volt tisztviselőjének, Schiller Károlynak teteme régen kinn porladozik már a temetőben, úgye azonban még mindig kísért és foglalkoztatja az embereket, akik keresik, kutatják, hogy mit követett el az öngyilkos, mielőtt a homlokára szoritotta a revolvert. Csongrádmegye közigazgatási bizottsága tegnap tartott fegyelmi tanácskozást Schiller Károly ügyében. A bizottság megállapította, hogy a szerencsétlen negyvenöt esetben követett el hivatali sikkasztást. Természetesen a bizottságnak már nem áll módjában, hogy a bűnös fölötte ítélezzék. Mégis kimondták formailag, hogy Schiller Károly dolga hivatalvesztést von maga után. Ilyenformán az öngyilkos tisztviselő özvegye elesik a nyugdíjától. A közigazgatási bizottság ezen határozatában mégis méltányos figyelemmel volt arra, hogy az özvegy nem sújtható a férje bűnével, mert annak részese nem volt. Figyelemmel voltak arra is, hogy az özvegy magánvagyonára is áldozatul esett a férje könnyelműségének, és ezért a fegyelmi ítéletet azzal terjesztette föl a bizottság a miniszterhez, hogy folyósítsa az özvegy részére bizonyos kegydíjat.

— **Vilma királynő új vonata.** A németalföldi társaságok új udvari vonattal ajándékozzák meg Vilma királynőt. Mint Haarleből jelentik, ott épül már az új vonat. Hetven méter a hossza és négy nagy kocsiból áll, melyek közt ugynevezett „harmonikás” átjárás van. Az első kocsi podgyász-kocsi, ebben van két nagy fülke a podgyász számára, kettő a személyzet számára, egy a vonatvezető és egy a fékező számára. Mindegyikük számára hálólhely is van berendezve. A második kocsi szalonkocsi a királynő férje, Henrik herceg számára. Van ebben a kocsiban hálószoba, dohányzószalon, 8—10 személynek való tágas ebédlő, két előszoba és folyosó. Ezután következik a királynő kocsija, melynek legnagyobb részét a nagy szalou foglalja el, melynek butorzata finom metszett fából készült, menyezetét pedig drága festmények díszítik. Van ebben a kocsiban még budoár: hálószoba, aztán egy szoba az udvarhölgyek számára, végül amolyan erkély-léle, mely előcsarnokul szolgál. Legvégén van a konyha- és büffé-kocsi.

— **A második fenséges diák.** Bonn német egyetemi városnak ezentul csaknem minden évben ünnepe lesz. Gondoskodik, illetve gon-

doskodott róla Vilmos német császár, aki első fiát, a trónörökösöt tavaly a bonni egyetemre adta s most második fiát, Eitel Frigyes herceget is a bonni egyetemre küldte. Mint Bonnból jelentik, tegnapelőtt érkezett meg Eitel Frigyes a német egyetemi városba. A bonni pályaházban bátyja, a trónörökös és a „Borussia” diáktestület fejei várták. A herceget a tömeg nagy ovációval fogadta. Kérdés, hogy a legújabb császárfi is úgy fog idegenkedni a bonni diákszokásoktól, mint a bátyja. Mert a trónörökösnek sehogyan sem izlettek a nagy ivások, a „szalamander-dözsölések” és csak lassankint törődött bele — a kedélyességbe. A német trónörökös jövőjéről különben a következőket jelentik Bonnból: A trónörökös a bonni egyetem elvégzése után hosszabb ideig a lovasságnál fog szolgálni és a gyalogezred „leibscadron”-jának fejevé és kapitányává fogja kinevezni a császár. Később a potsdami királyi kormányzathoz fog kerülni államszolgálatra és Bethmann Hollweg főelnök fogja bevezetni a közigazgatás tudományába. Aztán a gyalogos gárdaezred őrnagyává és zászlóaljparancsnokává fogják kinevezni.

— **Eljegyzés.** Király Pál m.-vásárhelyi újságíró, az „Egyenlőség” volt felelős szerkesztője eljegyezte Aradon özv. Ungurán Lázárné leányát, Pirokskát.

— **Egy gyárigazgató visszaélései.** Kuffere Károly, a vágvölgyi cukorgyár igazgatója ellen, mint egy sürgöny jelenti, az a gyanu merült fel, hogy a feldolgozásra kerülő répák átvételénél az adóközvegek kijátszására visszaélést követett el. A vizsgálóbíró a gyár könyveit lefoglalta.

— **Áá ellenőrzési szemlén.** Homonnán a katonai ellenőrzési szemlén ötszáz tartalékos katonának kellett volna megjelennie és megjelent mindössze — ötven. A szemlén jelenlevő százados kérdést intézett a jelenlevő községi elöljárókhöz:

— Hát a többi négyszötven embert miért nem állítottak elő?

— Nem lehet, kérem — volt a felelet.

— Miért?

— Egy szálí kivándoroltak Amerikába. Még az asszonyaikat is magukkal vitték.

— **Felfüggesztett tisztviselők.** Csanádvármegye alispánja Ref Kovács háza község jegyzőjét, Szabó Józsefet és bíróját, ifj. Várday Józsefet szabálytalan pénzkezelés miatt állásuktól felfüggesztette és ellenük a fegyelmi vizsgálatot elrendelte, melynek lefolyása után fogjuk megtudni, hogy mennyiben szolgáltak rá az alispán szigorú rendelkezésére.

— **Házassági szédelőgő.** Bécsben, mint sürgönyzik, ma letartóztatták Kohn József budapesti lakost, állítólagos papirkereskedőt, ki a lapok kishirdetése révén nagy szélhámosságokat követett el házasságokkal.

— **Öngyilkosság a sir szélén.** Valósággal a sir szélén fogott magára fegyvert az öreg Főris István, Ermilyálfalva egyik tipikus alakja. A nyolcvan éves aggyastyánt ezelőtt öt évvel nagy csapás érte, felesége hirtelen meghalt. Ez időtől kezdve kissé meghibbant az elméje. Felhagyott divatárú kereskedésével, vagyonát pedig Wenes Gézának ajándékozta azzal a kikötéssel, hogy köteles öt holtig eltartani. Az öreg naponként kijárt a temetőbe friss vizet vitt karján egy korsócskában s ha ismerőssel találkozott, aki utja felől kérdezősködött, szomorúan mondogatta:

— Vizet viszek a feleségemnek!

Néha utána lestek és látták, hogy az öreg Főris, az egész korsó vizet a felesége sirjára locsolta. A buskomor ember tegnap elment egy ermilyálfalvi lakatos műhelybe és egy flobert-csővet vásárolt. A lakatossal mindjárt két darabra vágatta és otthon az egyik részt megtöltötte erősen puska porral és vasdarabocskákkal, majd alsó részébe kanócot illesztett, ő pedig leült karosszékében s a csövet mellének szegve vár a, hogy a kanóc a puska porig égjen. Pár pillanat múlva eldőrdült a lövés. Mikor a házaép berohant, az öregot, karosszékében hátra

dőlve, holtan találták. Zsebében egy levelet találtak, melyben temetéséről rendelkezik. E célra ágyában negyven forintot helyezett el a szegény öreg.

— **Letartóztatott tisztviselő.** Szávics György volt városi tisztviselőt, a kit tavaly fegyelmi uton elmozdítottak állásától, a királyi ügyész megkeresésére letartóztatták, mert az eszéki bírósági és tartományi hatóságokhoz intézett különféle beadványokban rágalmazta ezeket a hatóságokat és más magas hivatalnokokat. Szávics már többször büntetve volt rágalmazásért.

— **Nyomorgó orvosokért.** A nagy muszka birodalomban sem ragyogó pálya az orvosoké. Nemrégiben jelent meg egy statisztika, a mely szerint 7000-nél több orosz orvos valósággal nyomorog. Akkoriban, a mikor ezt a statisztikát kibocsátottak, egy Rastzwietoff nevű orvos heveshangu cikket írt egy előkelő lapba, a kormány figyelmébe ajánlva a rossz sorsban tengődő orvosok helyzetének javítását. Most távirat érkezik Pétervárról, a mely jelenti, hogy Rastzwietoff orvos meghalt és 800.000 rubelnyi vagyonát egy menhely létesítésére hagyományozta nyomorgó orvosok számára.

— **Lázadás az adóvégrehajtás miatt.** Lunka erdélyi községben véres lázadás tört ki az adóbehajtás miatt. Ennek a falunak a lakossága már évek óta adóhátralékban van, s hiába volt minden intézkedés, adót nem lehetett tőlük beszédni, mert ingóságuk nincs, a viskóik pedig olyanok, hogy azokra az adóhátraléket betáblálni a kincstár megterhelhetőségével járna. A lakosság jószágtenyésztésből él. Marháikat állandóan a hegyek között az erdőkben tartják, a hova végrehajtó még eddig nem mert menni. A pénzügyigazgatóság végre megsokalta a dolgot: állami végrehajtókat, csendőröket és hajtókat küldött ki a faluba, akik azután kimentek az erdőbe, hogy az ott talált jószágokat betereteljék. A lakosság nesztét vette a dolognak s az összes jószágállományt két nagy hegyszakadékba terelte, az emberek pedig fölfegyverkezve elállották az odavezető utat. Banki Károly végrehajtó rátalált az egyik falukára és a hajtó emberekkel egyenesen odatartott. Veszükre tették, mert megrohanták s addig ütötték őket, a mig a nagy lármára és jajveszékésre a csendőrök is odafutottak és kiszabadtatták az áldozatokat, kik közül a végrehajtó, Némán György és Iklárió Pál hajtók bele is haltak a sérüléseikbe. A felizgatott nép a csendőrök felszólításának sem akart engedni, hanem a csendőrséget is megtámadta a miért a csendőrök a tömeg közé lóttak. Ratku Ávrám és Bridesku György a lövés következtében súlyos sérülést szenvedtek. A nép a lövés után szétfutott ugyan, de a végrehajtást a csendőrség megerősítéséig félbe kellett szakítani.

— **Magyar név.** A belügyminiszter megengedte, hogy Stern Rezső dr. új-szent-annai orvos nevét „Sugár“-ra változtathassa.

— **Gyilkos mostoha szülők.** Gyalázatos gyermekgyilkosság történt, mint egy süngöny jelenti, Csány községben. A kilenc éves Jeni Juliánát, halva találták, s a boncolás megállapította, hogy gyilkosságnak esett áldozatul. Kiderült, hogy mostoha szülei: Babai János és a felesége a gyermek száját teletömtek búzával, mig csak meg nem fuladt. A házaspárt letartóztatták.

— **Vadorzók egymás ellen.** Véres eseménynek volt színhelye szombaton éjjel a Priszlop felvidéki község határában fekvő Recska nevű erdőrésznél, hol egy Mojszilo nevű ismert orvvadásznak a saját társa oltotta ki az életét. Az orvvadászok tudvalevőleg ugyaniz összetartanak, ha arról van szó, hogy valamelyik erdővédet, vagy olyan valakit, a ki utjukban van, el kell tenni láb alól, de a zsákmány felosztásánál nem ismernek tréfát. A múlt szombaton éjjel Mojszilo György és Vilyikán Mihály, a két híres orvvadász együtt mentek ki a recskai erdőrésznél lesre. Hajnal felé egy hatalmas

Weitzer János

gép- waggongyár és vasöntőde részvénytársaság Aradon.

Mérleg-számla 1902. évi június hó 30-án.

Vagyon

Teher

Aradi gyár:		Korona	fillér	Korona	fillér	Aradi gyár:		Korona	fillér	Korona	fillér
Pénztár készlet				11764	99	Részvénytőke				3066900	—
Követelések pénztézeteknél				279102	28	Tartalékalap	176293	59			
Váltók				41837	16	Gépek értékcsökkenési tartalékalapja	204460	—			
Értékpapírok: a sopron-grácsi gyár részvényei				859000	—	Gyári ingatlanok, telepítvények, gépek, berendezések, szerszámok és modellek leirási számlája	1042867	79	1423121	38	
Ovadék letétek				161945	—	Kétes követelések tartaléka			56379	11	
Különféle adások				3028912	77	Nyugdíjalap			46115	22	
Átmeneti tételek: előfizetett biztosítások és kamatok				17969	09	Munkásadó tartalékalap			39768	08	
Ingatlan Budapesten				11580	50	Elfogadványok forgalomban	453056	85			
Gyári ingatlanok	1224375	27				Óvadéki elfogadványok	112000	—	565056	85	
Gyári telepítvények	555042	62				Intézkedések			2480000	—	
Gépek	887987	36				Óvadéki célra kikölcsönzött értékpapírok			125800	—	
Gyári berendezések, szerszámok és modellek	811096	96	3478502	21		Folyószámla tartozások pénztézeteknél			277235	—	
Áru-készlet:						Különféle hitelezők			1394229	21	
Részben elkészült waggonok	258964	07				Financzírozott törlesztéses követelések vasutaknál			1066275	—	
Teljesen és részben elkészült mozdonyok és kazánok	157989	25									
Részben elkészült hidak és vasszerkezetek	54547	15				Borosjenői gyár:					
Teljesen és részben elkészült Diesel-motorok	50940	78				Gyári ingatlanok, telepítvények, gépek, berendezések, szerszámok és modellek leirási számlája			106154	38	
Teljesen és részben elkészült különféle áruk	15461	36				Munkásadó tartalékalap	459	22			
Kész vas- és fémöntvények	58585	61	596488	22		Munkás segélyalap	1267	25	1726	47	
Anyag készlet:						Gyári tűzoltóság szervezési alapja			752	40	
Fa	396924	69				Nyugdíjalap			309	73	
Nyers vas és nyers fém	114474	68				Kétes követelések tartaléka			18885	41	
Vas és aczél	224491	37				Különféle hitelezők			43824	93	
Különféle vasanyagok	176729	13									
Különféle anyagok	88988	81	1001608	68							
Borosjenői gyár:											
Pénztár készlet				921	06						
Különféle adások				180976	96						
Átmeneti tételek: előfizetett bérek és tüzbiztosítás				1585	21						
Gyári ingatlanok	170400	79									
Gyári telepítvények	80860	41									
Gépek	74300	56									
Gyári berendezések, szerszámok és modellek	81399	46	406961	22							
Arukészlet:											
Teljesen és részben elkészült hajlított fabutorok	133376	96									
Kész fűrészelt faárúk és parqueták	333399	53	166776	49							
Anyagkészlet:											
Különféle anyagok				60862	65						
A soproni gyár üzemvesztesége és a gyár eladásának lebonyolításánál felmerült veszteség	702687	23									
A borosjenői gyár vesztesége	137477	29									
Összesen	840164	52									
levonva az aradi gyár tiszta nyeresége	484425	84									
Veszteség mint egyenleg			405738	68							
			10712533	17						10712533	17

Kelt Aradon, 1902. évi október hó 14-én.

A könyvelésért:

Joób Gusztáv, s. k.

A z i g a z g a t ó s á g:

Vásárhelyi Béla, s. k.
Neufeldt Károly, s. k.

Huze Alphons, s. k.
Herzel Bernát, s. k.

lovag Schoeller Richard, s. k.
Ramor Lajos, s. k.

Ezen mérleget a könyvekkel és számadásokkal összehasonlítottuk és helyesnek találtuk.

A f e l ü g y e l ő - b i z o t t s á g:

Révész Adolf, s. k.

Hegedüs László, s. k.
elnök.

Waldor Gyula, s. k.

(Utánnnyomás nem díjaztatik.)

Weitzer János gép- waggongyár és vasöntöde részvénytársaság Aradon.

Tartozik **Veszteség- és nyereség-számla 1902. évi június hó 30-án.** Követel

Aradi gyár:		Korona	fillér	Korona	fillér	Aradi gyár:		Korona	fillér	Korona	fillér
Regie számla (regie anyagok és regie bérek)	965664	85				Áru-számla (bruttó jövedelem)				2340017	99
Tisztviselők fizetése	209585	—				Borosjenői gyár:					
Irodai költségek	14257	48				Áru-számla (bruttó-jövedelem)				70964	66
Épületek, telepítvények, gépek, berendezések, szerszámok és modellek jó karban tartási költségei	197561	90				A soproni gyár üzemvesztesége és a gyár eladásának lebonyolításánál felmerült veszteség	702687	23			
Adók	1772	77				A borosjenői gyár vesztesége	187477	29			
Kamatok	141507	60	1530349	60		összesen	840164	52			
Épületek, telepítvények, gépek, berendezések, szerszámok és modellek leírása				375242	55	Levonva az aradi gyár tiszta nyereségét Veszteség mint egyenleg	434425	84		405738	68
Borosjenői gyár:											
Regie számla (regie anyagok és regie bérek)	76641	17									
Tisztviselők fizetése	18808	35									
Irodai költségek	1453	69									
Épületek, telepítvények, gépek, berendezések, szerszámok és modellek jókarbantartási költségei	7467	62									
Kamatok	76557	78	180928	61							
Kétes követelések leírása	9602	42									
Épületek, telepítvények, gépek, berendezések, szerszámok és modellek leírása	17910	92		27513	34						
Soproni gyár.											
Üzemveszteség 1901. január—június végéig	92664	15									
Veszteség a gyár eladásánál	373538	68									
Veszteség az áru és anyagkészlet eladásánál	236484	40		702687	23						
				2816721	33					2816721	33

Kelt Aradon, 1902. évi október hó 14-én.

A könyvelésért:

Joób Gusztáv, s. k.

A z i g a z g a t ó s á g:Vásárhelyi Béla, s. k.
Neufeldt Károly, s. k.Huze Alphons, s. k.
Herzel Bernát, s. k.lovag Schoeller Richard, s. k.
Ramor Lajos s. k.

Ezen veszteség- és nyereség-számlát a könyvekkel és számadásokkal összehasonlítottuk és helyesnek találtuk.

A f e l ü g y e l ő - b i z o t t s á g:

Révész Adolf, s. k.

Hegedüs László, s. k.
elnök.

Walder Gyula, s. k.

A Weitzer János gép- waggongyár és vasöntöde részvénytársaság felügyelő-bizottságának jelentése.**Tisztelt közgyűlés!**

A lefolyt üzletév zárszámadásának beterjesztése alkalmával van szerencsénk a tisztelt közgyűlésnek jelenteni, hogy a kereskedelmi törvény 195. §-a és a társulati alapszabályok 34. §-a által reánk rótt köteleességeket szem előtt tartva, a lefolyt 1901. évi január hó 1-től 1902. évi június hó 30-áig terjedő üzletévben ismételten átvizsgáltuk a társaság ügykezelését, s azt, valamint a pénztárt és értékeket teljesen rendben levőknek és a törvény határozmányainak minden irányban megfelelőknek találtuk.

Az igazgatóság által elénk terjesztett 1902. évi június hó

30-án lezárt mérleget és veszteség- és nyereség-számlát a kifogástalanul vezetett és szabályszerűen lezárt üzletkönyvekkel összehasonlítottuk, behatóan megvizsgáltuk és meggyőződést szereztünk, hogy azok a kereskedelmi elveknek, valamint a törvény követelményeinek megfelelnek.

Az előadottak alapján tisztelettel kérjük a t. közgyűlést, hogy a lefolyt 1901. évi január hó 1-től 1902. évi június hó 30-áig terjedő üzletévre nézve, úgy az igazgatóságnak, valamint az alulírt felügyelő-bizottságnak a felmentvényt megadni sziveskedjék.

Kelt Aradon, 1902. évi október hó 14-én.

A f e l ü g y e l ő - b i z o t t s á g:

Révész Adolf, s. k.

Hegedüs László, s. k.
elnök.

Walder Gyula, s. k.

(Utánnnyomás nem díjaztatik.)